

דף פרשת השבוע

תנועת הקיבוץ הדתי

י"א ניסן תש"ע 23.3.10
גיליון מס' 201

פרשת צו - שבת הגדול

אמירת מזמור לתודה בחג הפסח ?

מאת שמוליק דרורי, קיבוץ ראש צורים

במסיבת הנישואין של בתנו, השלישית ברצף חתונות באותו קיץ, סיימה רעייתי חנה את ברכתה בדברים הבאים: לו הינו חיים בעת שבית המקדש היה קיים, סביר להניח שעם התחושות שממלאות אותנו, היינו מביאים קורבן תודה לבית המקדש. כיום, כתחליף לקורבן התודה, אומר את מזמור ק' בתהילים: מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ:

אולי לכך כוון ירמיהו [פרק ל"ג] בהיותו בכלא חצר המטרה :
(י) כִּי אָמַר יְדִידְ עוֹד יִשְׁמַע בְּמָקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר אָתֶם אֲמַרְיִם חֶרֶב הוּא ...
(יא) קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל פֶּלֶה קוֹל אֲמַרְיִם הוֹדוּ אֶת יְדִידְ צְבָאוֹת כִּי טוֹב יְדִידְ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ מְבֵאִים תוֹדָה בֵּית יְדִידְ כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוֹת הָאָרֶץ כְּבָרָאשׁ נָה אָמַר יְדִידְ: ס

בפרשתנו, מצווים אנו על הלכות הקרבת קורבן תודה. דוקא קורבן זה, וכמעט רק הוא, מוקרב על **לֶחֶם חֻמֵץ וַיִּקְרָא ז'**

(ב) אִם עַל תּוֹדָה יִקְרְבוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן וְרִקְיָי מִצּוֹת מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן וְסֹלֶת מִרְבֵּכֶת חֲלוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן:
(ג) עַל חֲלוֹת לֶחֶם חֻמֵץ יִקְרְבוּ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלֵמִיו:

...
(טו) וּבִשֶׁר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלֵמִיו בְּיוֹם קִרְבָּנוּ יֹאכַל לֹא יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר:

הקרבת מובא על ידי מי שחוהו נס כגון יורדי הים, כמפורט במזמור ק"ז בתהילים, וגם על ידי אחרים בעלי רגשי תודה לא-להים.

על חשיבותו העצומה של קרבן תודה אנו למדים מרבותינו ב'ויקרא רבה':
"רבי פנחס ורבי לוי ורבי יוחנן בשם ר' מנחם דגליא: לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל. כל התפילות בטלות, ההודאה אינה בטלה."
מדוע ?

כדי להודות על הניסים הגלויים והנסתרים, בין של הפרט בין של הכלל, שהיא לדעת הרמב"ן יסוד התורה כולה.

ומה היא תפילת ההודאה ?

תפילת ההודאה, כך מלמדים אותנו סידורי התפילה העתיקים, הוא 'מזמור לתודה' מזמור ק' שהתחבר ע"י משה רבנו, ונאמר בעת הקרבת קורבן תודה.

עמוס חכם כותב ב'דעת מקרא' שהמזמור נועד מעיקרו להאמר בחגיגה של הקרבת תודה: "בשעה שהחוגגים מתקרבים אל שערי המקדש המשורר מצווה עליהם להריע ולשמח. כאשר הם עומדים לפני שערי המקדש המשורר מצווה עליהם דַעו כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים, לרמוז להם, שלפני שהם מקריבים קרבן הם חייבים לכוון את לבם כראוי למי שהם מקריבים לו, ועוד: לפני שהם נכנסים אל המקדש הם חייבים לכוון את לבם כראוי למי ששוכן במקדש. הדיבור: הוּא אֱלֹהִים הוּא עֲשֵׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצִ' אֵן מְרַעִיתוּ, הוא מענה הקהל לצווי דַעו, ובדיבור זה הקהל מודיעים על אמונתם בה'. לאחר הודעה זו נמצאו החוגגים ראויים להיכנס אל המקדש, והמשורר (או שוער המקדש) קורא להם להיכנס דרך השער אל החצר ולהלל, להודות ולברך את ה'. והקהל עונה בדברים שבפסוק האחרון שבמזמור: כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֲסָדוֹ וְעַד דֹר וָדֹר אֲמוֹנָתוֹ."

קרבן תודה, חריג בהיותו "על חל'ת לֶחֶם חֻמֵץ" כאמור לעיל.

אולי כי המקריב היה נע ונד בין שני מצבים ניגודיים, מסכנת מוות זכה בחיים ואולי גם כי דוקא לחם חמץ מביא ליותר שמחה כראוי לאירוע ההודיה .
קרבת הפסח נאכל בהלל והודיה על נס יציאת מצרים והוא נאכל על השובע. האם לא מתאים שהוא יאכל אחרי קרבן תודה ?
הרב יהודה זולדן, מלמדנו על קשר בין קורבן תודה לקורבן הפסח.
הצד הדומה, הוא בהיות שניהם מחייבים חבורת שותפים רבים לאכילה, באשר יש לסיים סעודה גדולה בו ביום עד חצות הלילה. כך נאספים רבים לשמיעת הניסים שגמל ה' עם מביא קרבן התודה, ולסיפור יציאת מצרים בקרבן הפסח.

בדומה לכך, על הזיקה בין המצה הנאכלת בליל הסדר ובין לחמי תודה אפשר ללמוד גם מפרשנות מאוחרת למנהג להניח שלש מצות על שלחן הסדר ולא שתיים, כנהוג בשבת.

השונה בין הקרבנות עולה בקושיות 'מה נשתנה' הקדום:
"שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה (קרבת תודה), הלילה הזה כולו מצה? שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל (קרבת תודה) הלילה הזה כולו צלי?"
ובימינו "אין אומרים מזמור לתודה בערב פסח ולא בחוה"מ של פסח, שאין תודה קרבה בפסח מפני חמץ שבה" (מנהגי מהרי"ל הל' תפילה).

הנביא ירמיהו הוסיף לראות למרחוק, אולי עד לימינו אנו (בפרק ט"ז):

(יד) לִכֵּן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם יְדֹוּ וְלֹא יֵאמָר עוֹד חֵי יְדֹוּ אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
(טו) כִּי אִם חֵי יְדֹוּ אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צֹפֹן וּמִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחֵם שָׁמָּה וְהָשִׁבֵם תִּיָּם עַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאֲבוֹתָם: ט

הנה, זכינו להיוולד במדינת ישראל, לחזות בקיבוץ גלויות והשבתם של בְּנֵי יִשְׂרָאֵל על האדמה אשר נתן ה' לאבותינו. זכו הורינו, חברי הקבוץ הדתי, להיות חלוצים גם בחדשם את תפילות ההודיה של יום העצמאות. לאחר שלוש שנות עצמאות בהן נוסחו סדרי תפילה זמניים, יצאה לאור בתשי"ב מהדורה ראשונה של סדר התפילות, שנפתח חגיגת בתפילת ערבית מזמור ק' - מזמור לתודה.
בהקשר לכך, אסיים בדברי הרב משה צבי נריה ב'מאורות נריה - ישראל במדינתו' - "יש נוהגים בסעודת ההודיה ביום העצמאות להשאיר שלוש מצות מחג הפסח ולהוסיף פת חמץ - זכר ללחמי תודה".

שמוליק דרורי, בן קיבוץ סעד, חבר קבוץ ראש צורים. נשוי לחנה, הורים לשבעה, ארבעה עשר נכדים. מאמן אישי [אומן NLP]. מנחה מלוה של תכנית לב"מ-לקראת בגרות מלאה. פעיל בעמותת נפגעי טרור "להמשיך לחיות-בי ח ד" ובעמותות בסוד-שיח, יסודות, אלומה, ועוד.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039